

§ 7. Država nosi stroške in prevzema odgovornost za vse telesne poškodbe in njih posledice, provzročene po izvrševanju zakona o doiznosni telesni vzgoji.

§ 8. Med učnimi predmeti vseh šol je tudi pouk o higieni.

§ 9. Nadzorniki za telesno vzgojo mladine so samo usposobljeni telovadniki učitelji (učiteljice).

§ 10. Referenti (referentinja) za telesno vzgojo so pri ministrstvu za prosveto in pri državnem oddelku za zaščito dece.

§ 11. Telesno vzgojo šoli odrasle mladine prevzemajo društva in zavodi za telesno vzgojo, ki jih država izdatno podpira.

III.

Vzgoja učiteljev (učiteljic) telovadbe.

A. Srednje šole.

Za vzgojo učiteljev (učiteljic) telovadbe na srednjih šolah se ustanovi na moziški fakulteti telovadna šola z vzgojno telovadnico in telovadstvom, na medicinski fakulteti pa fiziološki inštitut.

Naloga te telovadne šole je vzgoja učiteljev telovadbe za vse srednje in višje šolske šole v kraljevstvu. Na tej šoli se ustanovi tudi ortopedični zavod, kjer se kandidate praktično veščajo v ortopedični telovadbi. Šolo vodi profesorski zbor, obstoječ iz učiteljev telovadbe, profesorjev moziške in medicinske šole. Naloga zora je skrbeti za vse učitelje šole, predlagati v imenovanje učitelje te šole in pomožne sile, skrbeti za gospodarsko stran in za vse ostale stvari. Kandidate študijskega vira učiteljski zbor za dobo 5 let. Kandidati, ki se necejo posvetiti tej stroki, morajo imeti v zamjenj item izpravevanj končne srednje šole iz telovadbe najmanj red dobro in morajo biti fizično zmožni za telovadbo. V postev pridejo filozofične občine in taki, ki imajo telovadbo v zvezi z enim znanstvenim predmetom kot skupino. Te skupine določijo profesorski zbor modroslovne fakultete.

Studijska doba traja 2 leti, in sicer: Prvo leto: Anatomija, fiziologija in higiena na medicinski fakulteti. Estetika, fizika in kemija, v kolikor so potrebne za telovadbo na filozofski fakulteti. Praktična telovadba vsak drugi dan po 2 uri, poleg tega igre, lahka atletika in šport, ki so primerni za mladino.

Drugo leto: Prva pomoč pri nezgodah in ortopedična telovadba. Teorija: Pojem, naloga in sredstva telesne vzgoje. Metodika, asistenca, zgodovina, orodjeslovje in telovadni sestavi. Praktična telovadba kakor v prvem letu.

Filozofija, logika in pedagogika so za kandidate obvezni predmeti, ki jih mora kandidat poslušati itak kot filozof, ker ima poleg telovadbe še en znanstveni predmet; izpit iz teh predmetov mora položiti, preden konča izpit iz telovadbe. Izpite iz vseh navedenih predmetov polagajo kandidatje koncem vsakega leta, iz praktične telovadbe, iger, lahke atletike in športov koncem drugega leta. Kandidat, ki nima izpita iz predmetov prvega leta, ne more vstopiti v drugi letnik. Ker traja študijska doba za znanstvene predmete 4 leta, sme kandidat po prebiti izkušnji za telovadbo še kot filozof prevzeti službo asistenta za telovadbo na srednji ali sorodni šoli proti primerni nagradi.

B. Ljudske in meščanske šole.

Za kandidate na učiteljskih je telovadba obvezen predmet, enako tudi na pedagogiju (pedagoški akademiji). Vsak absolviran kandidat mora biti o telesni vzgoji toliko poučen, da more voditi telovadbo in telesno vzgojo sploh na ljudskih in meščanskih šolah. V ta namen je izpopolniti učni načrt za telovadbo na učiteljskih in se je pri sestavi učnega načrta za pedagogije ozirati tudi na telesno vzgojo. Kandidatje morajo dobiti tudi teoretičen pouk o vseh predmetih, ki sodijo k telesni vzgoji.

Za podrobno izdelanje telesno-vzgojnega reformnega programa na vseh šolah naj se izbere posebna komisija, obstoječa iz zastopnikov šolstva, športnih in sokolskih organizacij.

Za prehodno dobo naj se ustanovijo telovadni tečajji za učitelje in učiteljice ljudskih, meščanskih in srednjih šol, ki jih naj vodijo tozadevni strokovnjaki.

JAKOB DIMNIK:

Zakoniti predpisi glede verskih vaj.

Razpis višjega šolskega sveta z dne 8. sušca 1919, števil. 2422., ki se tiče nadzorstva pri verskih vajah šolskih otrok, zlasti pri šolski službi božji ob nedeljah in praznikih, je provzročil nesoglasje med učiteljskim in pa med cerkvenim in šolskim oblastvom, ker se je napačno tolmāčil. Nekateri župni uradi so na podsta-

vi tega razpisa kar kratkoma uvedli brez dogovora z okrajnim šolskim oblastvom in ne oziraje se na krajevne razmere skupne šolske maše pod nadzorstvom učiteljstva. Tega namena ni imel zgornj imenovani razpis. Napačno so tolmāčili ta razpis tudi nekateri veroučitelji, ki so svojo posebno izjavo o opazovanju glede nadzorstva pri šolski službi božji kar preko šolskega vodstva poslali na župni in dekanjski urad ali na okrajno šolsko oblastvo. Ne eno ne drugo ni bilo pravilno, ker so postopali na ta način kot oblastvo nad šolskim vodstvom. Tudi tega namena ni imel razpis višjega šolskega sveta. Tudi ni bilo prav, da se je razposlal razpis po vsej Sloveniji. Da se ublaži nastalo nesporazumljenje in nesoglasje, zato sem zbral v naslednjem zakonite predpise, ki se tičejo verskih vaj, kar sem jim nasedl v zakonskih zbirkah, ki so mi bile na razpolago. Ti predpisi naj bodo v ravnanje tudi učiteljskim, da ne pride ta ali oni navzkriž s šolskim oblastvom!

Ti razpisi se glase:

1.) Najvišje vodstvo in najvišje nadzorstvo vsega šolstva in vzgojstva gre državi. (§ 1. zakona z dne 25. maja 1868. leta.)

2.) Brez prikrajšanja nadzorovalne pravice, ki jo ima država nad šolstvom in vzgojstvom (§ 1. zak. z dne 25. maja 1868. l.), je prepuščeno dotični cerkvi ali verski družbi, da verski pouk in verske vaje za različne vernike v ljudskih in srednjih šolah oskrbuje, vodi in neposredno nadzira. (§ 2. zakona z dne 25. maja 1868. l.)

3.) V § 2. zakona z dne 25. maja 1868. l. izrečeno načelo o razmerju med šolo in cerkvijo, ki je po njem oskrbovanje, vodstvo in neposredno nadzorstvo verskih vaj prepuščeno dotični cerkvi ali verski družbi, ni izgubilo veljave. (Izvršilni predpis k § 129. dokončnega šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905. l.)

4.) Verske vaje so po § 1., 3. in 5. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869. l., oziroma z dne 2. maja 1883. l. integrirajo (celokupen) del veronauka na javnih ljudskih šolah; zato ne more biti udeležba pri verskih vajah prepuščena na izvoljo učencev ali staršev. (Min. razpis z dne 22. maja 1876. l.)

5.) Odredbe cerkvenih oblastev o verskih vajah je šolskemu voditelju naznaniti po okrajnem šolskem nadzorstvu. Odredbam, ki se ne ujemajo z obćim šolskim redom, se odreka oznanitev. (§ 5. drž. šol. zakona.)

6.) Odredbe cerkvenih oblastev o verskih vajah naznanja okrajno šolsko oblastvo po § 5. državnega šolskega zakona o ljudskih šolah voditelju šole in jih sporoča tudi krajnemu šolskemu oblastvu. (§ 9. sol. in uč. reda.)

7.) Cerkevna oblastva morajo svoje odredbe pravočasno naznanjati okrajnemu šolskemu oblastvu, da se more o njih redno razpravljati pri okrajnem šolskem oblastvu. (§ 9. š. i. u. r.)

8.) Odredbe cerkvenih oblastev o verskih vajah je vsaj 8 dni poprej naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu. (Izvršilni predpis k § 9. š. i. u. r.)

9.) Kadar okrajno šolsko oblastvo in cerkveno oblastvo (župni ali dekanjski urad) ne soglašata o izdanih odredbah, je izprostiti ukazila deželnega šolskega sveta. (Izvršilni predpis k § 9. š. i. u. r.)

10.) Če nastanejo glede odmere verskih vaj med okrajnim šolskim svetom in cerkvenim oblastvom diference, razsodi o tem deželni šolski svet. (Razsoda upravnega sodišča z dne 10. januarja 1894. l.)

11.) Odredbe cerkvenega oblastva o bogoslužju naj okrajno šolsko oblastvo po krajnem šolskem oblastvu oznani šolskemu voditelju. Ako bi se okrajno šolsko oblastvo razprlo s cerkvenim oblastvom zaradi tega, koliko naj bo bogoslužja, razsodi o tem deželno šolsko oblastvo. (§ 50. starega šolskega in učnega reda, ki pa ni več v veljavi.)

12.) Ob oznanilu na okrajno šolsko oblastvo določi, v kateri meri se šolski otroci, ki so dolžni udeleževati se verskih vaj, ob dotičnih dneh oproščajo pouka in ali je poučevati ostale otroke. (§ 10. š. i. u. r.)

13.) Ravnatelj zavoda, oziroma šolski voditelj da sporazumno z učitelji veronauka in oziraje se na krajevne razmere prosto ali ves dan ali en popoldan z naslednjim dopoldnevom za predpisam sprejem svetih zakramentov izpovedi in obhajila. (Min. razpis z dne 8. novembra 1880. l.)

14.) V ljudsko šolo vsprejeti otroci se morajo vedno udeleževati razglašeni verskih vaj svojega veroizpovedanja. (§ 63. š. i. u. r.)

15.) Nadzorovanje otrok v šoli se razteza tudi na nadziranje otrok pri obveznih verskih vajah. (§ 74. š. i. u. r.)

16.) Kje in kdaj naj se zbirajo udeležbi pri verskih vajah zavezani šolski otroci in kako jih je treba nadzorovati, se ustanovi po krajnih razmerah v učiteljski konferenci. (§ 10. š. i. u. r.)

17.) Kako je otroke po krajnih razmerah nadzorovati najprimernejše, določa na večrazrednicah učiteljska konferenca. (§ 74. š. i. u. r.)

18.) Porabljeni posamezne otroke za tako zvane paznike pri verskih vajah ni dopustno. (§ 74. š. u. r.)

19.) Sklepe učiteljske konference o nadzorovanju otrok mora učiteljsvo točno izvajati. (§ 122. š. i. u. r.)

20. Šolskega vodstva dolžnost je, udeleževati se nadziranja šolske mladine pri redno postavljenih verskih vajah po učiteljski konferenci veroizpovedanja. (§ 10. drž. šol. zakona z dne 2. maja 1883. l.)

21.) Za nadzorovanje šolskih otrok pri obveznih verskih vajah se morajo uporabiti samo učne osebe dotičnega veroizpovedanja. (§ 10. š. i. u. r.)

22.) Nadzorovanje pri verskih vajah se nacetoma ne nalaga pomožnim in postranskim učnim osebam, kakor n. pr. učiteljicam za zenska ročna dela. (Izvršilni predpis k § 10. š. i. u. r.)

23.) Katolska šolska mladina ljudskih in meščanskih šol je primorana trikrat med šolskim letom, in sicer v začetku in na koncu šolskega leta in ob venkonocnem času prejeti zakrament sv. pokore in sv. Kresnjega telesa. (Min. razpis z dne 8. novembra 1880. l.)

24.) Držati se je pravila, da se pred in po pouku opravi kratka molitev. Učiteljski zbor določi, oziraje se na razmere posameznih šol, šolske molitve ali pesmi, vzete iz knjig, potrjenih od cerkvene ali ne več nego četrtina izpovedan-pajo pred in po pouku. (Min. razpis z dne 6. oktobra 1872. l.)

25.) Dneve za prejem svetih zakramentov izpovedi in obhajila za katoliške učence določi, oziraje se na krajne razmere, šolski voditelj sporazumno z veroučiteljem, ki se naj v ta namen sporazumi tudi z dušnim pastirstvom. Dotičnim učencem je dati v ta namen pouka prosto ali ves dan ali en popoldan z naslednjim dopoldnevom. Za prejem samo svetega zakramenta izpovedi je dati učencem prosti samo pol dneva. Pri tem je okrajnemu šolskemu oblastvu paziti na to, da ob dneh prejema svetih zakramentov niso pouka prosti oni razredi, ki v njih ni nobenega ali ne več nego četrtina izpovedancev ali obhajancev. (Izvršilni predpis k § 10. š. i. u. r.)

26.) Predpisi o uredbi in zagotovitvi o verskih vajah na javnih ljudskih šolah veljajo smislu primerno tudi za zasebne ljudske šole. (§ 191. š. i. u. r.)

27.) Verske vaje so v raznih škofijah od cerkvenih višjih oblastev različno urejene in razglašene od šolskih oblastev. (Min. razpis z dne 19. februarja 1873. l.)

28.) V svrhu enakomerne ureditve verskih vaj za šolsko mladino v Ljubljani ter po zgledu drugih mest in pa tukajšnjih srednjih šol se uvede, tudi za tukajšnje judske šole ob nedeljah in praznikih med šolskim letom skupna služba božja, ki naj obstoji iz kratkega nagovora (ekshorte) kateheta in sv. maše.

V trdih zimskih mesecih so dovoljene olajšave, ki spadajo v področje katehetov, kateri smejo v sporazumu s šolskimi vodstvi ukreniti, da ob jako mrzlih zimskih dnevih odpade običajna ekshorta. Enako se določa, da za učence in učenke I. razreda skupna božja služba ni obvezna.

Vse druge posameznosti, kje in kdaj naj se zbirajo šolski otroci in kako jih je nadzorovati, naj določi učiteljska konferenca. (Odredba knezoškofijskega ordinariata z dne 10. decembra 1913 in pa z dne 12. maja 1914. l. in sklep mestnega šolskega sveta z dne 16. aprila 1914. l. — Razpis mestnega šolskega sveta z dne 16. maja 1914., števil. 692.)

29.) Praviloma se je držati teh-le verskih vaj, ki so uvedene po vseh škofijah za katoliške učence: 1. Kratka molitev pred in po pouku. 2. Skupna služba božja ob začetku in sklepu šolskega leta, na praznik sv. Aojzija in ob patriotičnih praznikih. 3. Udeležba pri procesiji Sv. Resnjega Telesa. 4. Prejem sv. zakramentov izpovedi in obhajila trikrat na leto. 5. Prejem zakramenta sv. birne.

To so redne verske vaje po vseh škofijah. Poleg teh imamo pa tudi verske vaje, ki so sporazumno med cerkvenim in šolskim oblastvom uvedene v krajih, kjer krajevne razmere ne delajo ovir, in sicer: 1. Skupna služba božja ob nedeljah in praznikih ali pa dvakrat med tednom. 2. Udeležba pri procesiji sv. Marka. 3. Udeležba pri procesijah v prošnjem (križevem) tednu. (Ministrska odredba z dne 19. februarja 1873.)

Udeležba pri procesijah sv. Marka in ob prošnjem tednu ni več v navadi, pač pa so uvedene v nekaterih krajih skupne

nedeljske, oziroma tedenske šolske maše, ki so za učence dotičnih krajev obvezne.

Vse, kar ni v soglasju s tu navedenimi in še sedaj veljavnimi zakonitimi določbami in predpisi, nima veljave in se ne more od nikogar upoštevati ali uvaževati.

Komur je znana še kaka druga določba, naj jo navede!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Razglas.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze z dne 17. aprila 1919 se vrši letosnje zborovanje zavezne delegacije dne 5. in 6. septembra t. l. v Ljubljani. Okrajna učiteljska društva morajo se sedaj skrbeti, da izvolijo za to zborovanje svoje delegate. Po § 1. lit. e) doposije vsak zavezin član (§ 4.) na zavezno delegacijsko zborovanje vse predsednike, oziroma od teh določenih namestnike vseh posameznim dež. organizacijam (Zvezam) uclanjenih društev. Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po dva delegata, s 100 do 200 članov po tri delegate itd. vsakemu delegatu se izvoli namestnik. Vsak delegat je dolžan udeležiti se delegacijskega zborovanja. Mandati delegatov veljajo izvolitve novih delegatov.

Zgoraj imenovani § 4. se glasi: K Zavezi lanko pristopijo vse deželne zveze učiteljskih društev; kjer takih zvez ni, pa učiteljska društva.

Prosimo cenjena društva, da se natančno ravnajo po določinih teh paragrafov.

Obenem pozivljamo vse svoje članstvo, da ob pravem času prijavijo predloge in nasvete za delegacijsko zborovanje, da se morejo odseki posvetovati o njih in izdelati svoja poročila.

Vodstvo Zaveze.

Prijavljeni delegati.

Delegati Ljubljanskega učiteljskega društva, ki bodo zastopali društvo na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 5. in 6. septembra, so:

1. Jakob Dimnik, nadučitelj, kot društveni predsednik;
 2. Mehletova Marija, učiteljica;
 3. Josip Ambrožič, učitelj.
- Namestniki:
1. Zupancičeva Vita, učiteljica na gluhozemnici;
 2. Zerjavova Ema, učiteljica;
 3. Josip Tratar, učitelj — vsi v Ljubljani.

Vodstvo Zaveze.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 1. junija t. l., ob 9. uri v šolskem prostoru na Zidanem mostu po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in stanovske zadeve. 3. Poročilo o letošnjem velikonočnem zborovanju Zvezne delegacije v Celju. 4. Slučajnosti. — Pol ure pred zborovanjem se vrši odborovala seja in pevska vaja. Zaradi važnosti dnevnega reda se pričakuje polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za novomeški okraj. Na Catežu pod Zaplalom je imelo 15. t. m. Učiteljsko društvo za novomeški okraj svoj 29. občni zbor. Lepo število naš je prihitelo v prijazno vasico vzlic temu, da so nam jutranje ure kazale dokaj kiselskasto lice. Pa božja porodnica je videla Zavezarje in zjasnilo se je nje sinje oko od vzhoda do zahoda.

Po pozdravnem nagovoru društvene-ga predsednika tov. Matka smo načeli takoj dnevni red, in sicer s predavanjem tovariša Hočevarja »O naši strokovni organizaciji.« — Referat je bil globoko zamišljen in vseskozi utemeljevan. V tozadeven razgovor je med drugimi posegel tudi vrli naš tov. Gangl, ki je ta dan zopet prihitel v našo sredo. Povedal je marsikaj zanimivega o ustanovitvi UJU. — 20.000 bratskih učiteljev in učiteljic naše kraljevine sili z neodvratno silo v eno samo mogočno stanovsko združenje. — Kdo te vpraša po političkem prepričanju, kdo se spodtika ob tvojem svetovnem naziranju? Učitelj si jugoslovanski, in to dejstvo ti nalaga dolžnost, da si organizovan v Uniji: šoli, stanu in sebi v korist. Smešno in izobraženemu človeku zoprno pa je vedno poudarjanje svobode v kulturnih in političkih vprašanjih, kakor da so nas res ta vprašanja svojčas razcepila in ne rokovernjaška politika Šusteršičeve dobe. Proč torej s pogajanjmi in pripravljalnimi odbori! Naše centrale naj se čimprej zgrnejo v skupno vrsto, dosedanja učiteljska (okrajna) društva pa naj ostanejo (kakor pravi zadnji »Tovariš«) kot nekaki kadri UJU. Kdor ima dobro in pošteno voljo, bo z nami; kdor ne, naj tava sam! —

Po rešitvi nekaterih internih društvenih zadev smo prisli do volitve novega odbora. Z vzklikom je bil izvoljen stari odbor. Ko pa sta se pricela nasa stebra tov. Matko in Gregorc nekaj krivencu, smo ju pogledali malce grdo in slo jel in prav je tako! Sedaj treba trdnih in vajenih rok, cesar pa imenovanima tovarisema ne manjka. Zivela!

Občni zbor je brez ugovora in z navdušenjem odobril zvisanje članarine na 48 K, ceš, vse, kar imamo, nam je priborila nasa organizacija. Zato pa ji damo tudi mi, cesar potrebuje in zahteva oc nas.

Občni zbor je soglasno odobril naš nacrt, naj v bodoce uciteljski zbori sami vodijo šolske upravitelje (sol. voditelje). To je zahteva modernege casa in demokracije.

Tudi soglasno je bil sprejet predlog, da se Zveza slovensko uciteljsko drustvo v Ljubljani razdruzi. Kot pripadniki ene drzave ne priznavamo vec prejšnjih provincialnih mej. Nase težnje in naloge so skupne, torej mora tudi nasa organizacija biti skupna.

Izvolili smo tudi delegate za prihodnje delegacijsko zborovanje Zaveze.

Zborovanja sta se udeležila kot draga nam gosta, tovarisa iz tozne Goriske in Koroske — Koli in Dojak. Pozdravila sta nas pa tudi na Catezu slučajno se muceci franciskan-ucitelj p. AKVIN iz NOVEGA mesta in cateški predsednik kraj.sol. sveta g. Zagorjan, ki mu ob 30letnici njegovega predsedovanja iskreno cestitamo!

Prihodnje zborovanje 21. junija na Toplicah.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 11. t. m. v mestni šoli v Celju. Udeležilo se je zborovanja 78 družstvenikov. Kot gosti so bili navzoči: tov. Valencič, Roškar-begunec iz Trebinj ter tovarisica Bizjakova. Dosti članov je še manjkalo. Opozarja se jih na njihove dolžnosti napram društvu. Ako se ne bodo v bodoče vsi člani udeleževali naših zborovanj, ki se ne vrše niti vsak mesec, se bodo prihodnji imena teh brezobzirnežev napram organizaciji in stanovskim dolžnostim objavila v »Tovarišu«. — Prvič smo zborovali v krasnem poslopju celjske mestne šole. Vhod kakor zborovalna dvorana sta bila okrašena z zelenjem in cvetjem. Zborovanje je bilo živahno. Predsednik se je poslovil od prejšnjega vpokojenega nadzornika g. Supaneka, ki je mnogo let vneto deloval v prid šolstva, želeč mu še mirno uživati zaslužene dneve po trudapolnem delu. Navzoč je bil tudi novimenuvani šolski nadzornik Lj. Cernej, ki ga je predsednik v imenu društva prav presrečno pozdravil ter mu čestital k njegovemu imenovanju.

Navzoči so govorniku s ploskanjem in klici »Živio!« pritrtili. Tov. nadzornik se zahvali za čestitke ter poudarja, da bo vse svoje moči posvetil v blagor našega stanu in šole. Prosi pa, da ga vsi člani podpirajo v njegovem delovanju.

Poročilo predsednika o delegacijskem zborovanju Zveze z dne 15. aprila t. l. je bilo jedrnatno in zanimivo. Zveza še nadalje obstoji. Odbor je sklenil, prispevati od povišanja drag. doklade 1%, in sicer odpade Zvezi polovica odstotka in društva tudi polovica. Šolski voditelji naj vpošljejo pobrano vsoto z imeni darovalcev najkasneje do 15. junija društvenemu blagajničarju. Članarina 48 kron letno mora vsak poravnati, in sicer prvo polovico najmanj do 1. julija t. l. V nasprotnem slučaju se bo one tovarise kratkoma iz društva izključilo.

Tov. Kveder poroča o vsebini pisma, ki ga je pisal društvu na polju šolstva znani Ivan Tomašič, upravitelj v Zagrebu. Smoter pisma je, naj bi se v naših osnovnih šolah uvedlo risanje in spise po njegovih priznanih metodah. V to svrhu bi se naj ustanovili informativni tečajji. Sklenilo se je, napraviti v jeseni ekskurz in se njega naprositi, da ga vodi.

Jako zanimiv del vzporeda je bila zadnja točka. Vprašalo se je, kaj je napraviti z urami, ki so odmerjene ročnim delom, ki zaradi pomanjkanja materiala ne morejo uspevati. Predlaga se, da se naj vadi otroke v krpanju oblek.

Tov. Hribernik stavi predlog, naj se učiteljem bivšim vojakom štejejo vojaška leta dvojno. Tov. Wudler mu izpopolni predlog z motivacijo, da je vse učiteljstvo med vojno veliko trpelo, zato se naj vse šteteje vojna leta dvojno. Veliko razburjenje je nastalo med tovarisicami pri predlogu tov. Gobca, da se naj ne odpravi popolnoma celibat učitelja, ker bi bilo to v kvar stanu in šoli. Po dolgi, živahni debati se je sprejel predlog, da lahko učiteljica, ki poroči učitelja, brez posebnega dovoljenja izvršuje svojo službo, one učiteljice, ki bodo izbirale može izvum učiteljskih vrst, pa morajo imeti za sklepanje zakona dovoljenje od višjega šolskega sveta.

Nato je prišlo na vrsto predavanje tov. Kvedra, ki so ga navzoči poslušali z velikim zanimanjem. Natančno je orisal svoje delovanje kot učitelj v Srbiji tam nam natančno orisal trpljenje šolstva za okupacije.

+ Učiteljski sestanek v Grahovem. Dne 8. maja se je zbralo učiteljstvo cerkniškega in logaškega sodnega okraja v Grahovem, da se posvetuje o najvažnejših zadevah sedanjega časa. Predsednik M. Kabaj pozdravi udeležence in podeli besedo referentu J. Kobalu, ki govori o preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje. Z velikim zanimanjem je poslušalo učiteljstvo prav lepo sestavljena izvajanja referentova. Pri točki, ali naj učiteljstvo v bodoče imenuje samo šolske voditelje, ali naj se imenujejo kot dosedaj od višje šolske oblasti, se je vnela živahna debata. Po tehtnem predurku je bilo soglasno sklenjeno, da naj bodo šolski voditelji ali upravitelji imenovani od višje šolske oblasti.

Sprejete so bile še siedece resolucije:

- 1.) Učiteljstvo pozdravlja načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje z zahtevo, da se čimprej v vseni obsegu izakoni.

- 2.) Zahteva se posebe, da se vse narodno šolstvo takoj pocrzavi.

- 3.) Zahteva se, da se uredi vsi službeni prejemki narodni in narodnih višjih sol tako, da odgovarjajo vsem tozadevnim določbam za državno uradništvu ter se prejemniki tega tudi avtomatsko regulirajo.

- 4.) Zahteva, da cezelna vlada anuhira takoj vse mandate zastopnikov občin in vsivega cezelnega odbora v okrajnih šolskih svetih ter imenuje nove zastopnike, tako da dobi vsaka politiska stranka po enega zastopnika.

- 5.) Izreka priznanje sedanji deželni vladi za Slovenijo, ki je uredila službene prejemke učiteljstva.

Resolucija tov. Skulja o preosnovi ljudske šole v kmetijskem oziru z dne 23. aprila se soglasno sprejme.

- 6.) Tovariš Kobal protestira proti razpisu kuratorija poštnega urada za Slovenijo, priobčenem v Uradnem listu št. 54, ker je po mnenju tega kuratorija dovršeno učiteljske toliko vredno, kot 4. razred gimnazije ali realke, z zahtevo, da se to v bodoče prekliche in da učiteljstvu zadostjenja.

- 7.) Zahteva, da vpokliče poverjeništvu za uk in bogocastje v šolski odbor v Cerknici tudi učiteljskega zastopnika veččaka kot zastopnika učiteljstva, ki ga samo izvoli.

- 8.) Sklene se opozoriti šolski odbor v Cerknici, da v bodoče popravi pasus, ker nima krajni šolski svet nobene pravice izterjavati denarnih šolskih kazni, ampak obsojeno stranko le o kazni obvestiti.

- 9.) Tovariš Kobal predlaga, da se učiteljstvo iz nezasedenega ozemlja logaškega okraja, zbrano na svojem sestanku dne 8. maja 1919, na katerem je bilo povabljeno vse učiteljstvo brez razlike svetovnega naziranja, načeloma izreka, naj se zdruzi takoj vse učiteljstvo v Sloveniji v eno samo strogo stanovsko organizacijo, ki pa naj mu pusti v kulturnih vprašanjih popolno svobodo, tudi svobodo združevanja v posebne, samo kuiturne učiteljske organizacije. Ta učiteljska stanovska organizacija naj se čimprej razširi po vsej Jugoslaviji.

Na predlog tov. Žebreta se je nabralo 40 K prostovoljnih darov za ustanovitev mladinskega gledališča marionet v Ljubljani.

Navzoči udje so tudi doplačali po 8 K udnine za Zaveze liste. Soglasno je bil sprejet tudi predlog tov. predsednika, da je dolžnost vseh učiteljev, biti ud društva in posecati redno učiteljske sestanke zaradi napredka šolstva. Kdor danes je učiteljski kruh, je dolžan izpolnovati tudi učiteljske dolžnosti. Proti strankam, ki se ne bodo odzvale temu vabilu, se bo v bodoče energično postopalo.

Prihodnji sestanek se vrši v Grahovem 5. junija s predavanjem tov. predsednika o pripravi in samoučenju srbohrvaščine.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. maja v Gornjem gradu ob prav lepi udeležbi. Tovariš podpredsednik presrečno pozdravi navzoče in se spominja izgub, ki so v minulem letu zadele naše društvo. Tovariš Planer je žrtvoval svoje življenje na bojnem polju, tovarisici Nežiko Pirčevu in Cirilo Delejevo pa je po kratki boleznij nenadno dohitela neizprosna smrt! In vsi trije še mladi, vsi trije dobri, vrli tovarisi in zvesti člani našega društva! Med nami tudi ni več bivšega predsednika tovarisa Bizjaka, ki je bil premeščen v Celje. Da bi bil srečen na novem svojem mestu! Svoj pristop pa je prijavila tovarisica Amalija Ločičnikova iz Mozirja. V okr. šolski svet je bil soglasno izvoljen naš mnogoletni zastopnik Fr. Kocbek.

Na vzporedju je bilo poročilo o delegacijskem zborovanju v Celju. Poročal je

tovariš Sotlar, ki je društvo zastopal namesto obolelega delegata tov. Tercaka.

Giede šolske reforme je prisla na razgovor samo točka o šolskih zamudah. Četna razprava pa se preloži do prihodnjega zborovanja.

Na iniciativo tovarisa Kocbeka smo razpravljali o stanovski organizaciji vsega jugoslovanskega učiteljstva, ki se sedaj pripravljiva. Sprejete so bile sledeče točke, ki jih je predlagal tov. Kocbek:

1. Zaveza naj se ne razpusti, marveč naj se odslej imenuje Zaveza slovenskih učiteljskih društev.

2. Slomškova Zveza naj se razpusti in združi z Zavezo. Politiški oziri ne smejo imeti mesta v organizaciji, izvum nje pa itak lahko vsak član ravna po svojem prepričanju.

3. Društvo slovenskih učiteljic se razpusti.

4. Ako se Savez hrvatskih učit. društev, Savez dalmatinskih učit. društev in bosansko-herceg. Savez ne združijo v eden Savez vseh hrvatskih učit. društev, potem naj ostane vsaka organizacija, ker ima pokrajinski pomen.

5. Zaveza slovenskih učit. društev, potem Savez hrvatskih, Savez bosansko-hercegovski in dalmatinskih učit. društev ter srbsko Udruženje izvolijo po proporcju gledé števila posameznih članov delegate, ki osnujejo in tvorijo »Unijo jugoslovanskega učiteljstva«.

6. Vse predpriprave vodi Zaveza v Ljubljani.

Ko smo se razgovorili še o raznih drugih stanovskih in organizacijskih vprašanjih, je bil dnevni red izčrpan. Tovariš predsednik je zaključil zborovanje z željo, da če uz nas biti i radnik i zanatlija i trgoprijodnjem zborovanju, meseca julija na Rečici.

+ Učiteljsko društvo za radovljjski okraj je zborovalo v tekočem letu četrtič 8. maja na Jesenicah v šolskem poslopju ob obilni udeležbi svojih članov.

Društveni predsednik pozdravi navzoče z običajnimi besedami, poudarjajoč, kako potrebni so taki sestanki, ki se jih udeležuje učiteljstvo vedno rado.

Odkritje nagrobnega spomenika pokojnemu ravnatelju Grčarju, častnemu članu našega društva, se vrši v četrtek, t. j. 12. junija ob 3. uri popoldne v Radovljici z govorom, ki ga prevzame društveni predsednik, in z 2 žalostinkama. Učitelji pevci naj sami ponove nagrobnični »Blagor mu« in »Nad zvezdami« ter prineso note s seboj. Ob 2. je skupna vaja v šolskem poslopju v Radovljici. — Vabi se vse učiteljstvo tega okraja, da se udeleži odkritja spomenika velezaslužnemu s.niku.

Sklene se naprositi Zavezo, 1.) naj deluje na višji šolski oblasti, da se štejeje vojna leta učiteljstvu dvojno, 2.) da d. b. tudi učiteljstvo živila po znižanih cenah kakor državni uradniki. — Tajnik.

Kronika.

= Narodna Prosveta, organ Učiteljskog Udruženja. V Belgradu je začela z 11. majem t. l. izhajati Narodna prosveta kot glasilo srbskega Učiteljskega Udruženja. Narodna prosveta izhaja vsako nedeljo ter velja za kraljestvo SHS letno 24 dinarjev. Glavni urednik listu je Mih. M. Stanajević, urednika za Srbijo sta Martin Stanković in Jovan Janković, za vojvodino G. Mirkov in G. Petković. V uvodniku »Naša prva reč« se zavzema list za enakopravno pospeševanje narodne prosvete z vsemi drugimi panogami javnega življenja. »Mi moramo voliti u našoj zemlji borbu za prosvetu, i mi pozivamo u tu borbu sve one kiji misle kao i mi, t. j. koji će tražiti, da se prosveti dade onaj značaj, koji treba da ima. Mi se nadamo, da će uz nas biti i radnik i zanatlija i trgovac i vojnik i političar i zemljoradnik i svaki, koji drži: da je prosveta potrebna našem narodu kao nasušin hleb... Polje je prostrano, poslanika mnogo treba. Na posao!« — V članku »Vapaji učiteljstva u pokrajinama« piše Narodna Prosveta. »Glavnom odboru Učit. Udruženja i Ministarstvu Prosvete stizu rezolucije učitelja, sa održanih skupština iz Dalmacije, Slovenačke, Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Srema i dr. pokrajina našeg ujedinjenog Kraljestva, u kojima se crta očajno stanje i bedan položaj našeg učiteljstva. — Mi tražimo najodlučnije da se obrati pažnja na učiteljske zahteve od strane merodavnih faktora. — Mi nečemo da molimo. Mi govorimo u ime 20.000 udruženih učitelja. govorimo u ime pravde, morala i čovečnosti. — Ako su učitelji u našim pokrajinama bili zapostavljeni i maltretirani za vreme robovanja, ako su morali trpeti i patiti od strane vekovnog neprijatelja našeg narodnog napretka, koji je ugušivao prosvetu iz vlastitih računa — sad bar kad su slobodni treba da su veseli. — Apelujemo na g. g. ministre Prosvete i Fi-

nansija gosp. Davidovića i dr. Nišića kao osvedočene prijatelje prosvete, i damo se da će se odazvati upućenim rešenjima od strane pomenutih učiteljskih dovesti njihovo stanje u red kao i ostale činovnicima.« — Novi bojevnici za tožni svet, poln nehvaležnosti, gorja skupni stanovski interes želimo popolnoma uspeha!

= Začetak visokih šol v Ljubljani. V ponedeljek, dne 19. t. m., so ob 10. ugodne otvorili na obrtni šoli v Ljubljani tehniški tečaj. K otvoritvi so prišli stopniki deželne vlade, mestne obravrske divizije, slovenski vseučiliški centri, zastopniki vseučilske komisije, stva slovenskih inženirjev, obilo prvih satejev itd. — Navzoce je pozdravil imenu vseučiliške komisije dr. Danilo jaron. Poverjenik za uk in bogocastje verstovsek je zahvalil vseučilsko komisijo in društvu slovenskih inženirjev za ju trud ter v imenu cezelne vlade otprvi tehniški visokošolski tečaj v Ljubljani. V imenu društva slovenskih inženirjev je pozdravil novi zavod nadsvetnik g. gar, v imenu mestne občine podzupan i rmer. — Docent vinar je govornu (vornvenem) predavanju o nalogah sivega inženirja v biznji bodočnosti, doc. zupancic pa o vlogi matematike v tehski znanosti. — Od cezelne vlade so oni ucm natog za poucevanje na tehskem visokosolskem tečaju docenti: L. jarnard zupancic za matematiko i 2. jarnoslav roeiser za opisno geometriju (predavanje); 3. ravnatelj visje reas. Jos. Mazi za opisno geometriju (vaje); njemu se pridruža kot asistent inž. L. Bevc in tehnik Milan Fakin; 4. dr. inž. an vinar za menamko i; 5. prof. maks Samec za opisno kemijo; 6. dr. Pavel Grosej za mineralogijo; 7. dr. inž. Ivan Vurnik za tehnsko risanje; inž. M. Mihor za strojno risanje; 9. dr. i. Miroslav Kasal za situacijsko risanje; inž. Lev Novak za nizjo geometriko; 11. Lad. Bevc pot asistent se (i. toč. 3) geodetske vaje. V kuratorij tečaja jeznu zbor docentov profesorjev za gradueliek art. inž. vurnika, za strojni oddeek dr. Zupancića, za rudarski oddelek Samca, za geodetski oddelek inž. L. Novaka. — Predavanja in prakticne so se začele 21. t. m., in sicer deloma obrtni soli v dvoranah V. in XVI., delma na realki. — Z radostjo pozdravljaj začetek visokih šol v Ljubljani!

= Slovensko vseučiliško vprašanje stoji tikoma pred rešitvijo. V vseh krogi Narodnega predstavnštva je našlo najugoden odmev. V kratkem času pride razgovor vprašanje proračuna. Vanj je nančni minister postavil postavko za ototno slovensko vseučilišče, in sicer i prikrajšano. V zasebnem razgovoru so tudi vse stranke izjavile, da bodo glasvale za to postavko. Naši poslanci delna to, da se zadeva še bolj pospeši in bodo profesorji čimprej imenovani. — Belgrada brzojavljajo z dne 19. t. m.: V da je odredila, da se v Belgradu in Ljubljani otvorita medicinski fakulteti. V svrhu so imenovane strokovne komisije ki bodo proučavale to vprašanje.

= Kje pa je bilo zastopstvo naše Zaveze? Pišejo nam: V ponedeljek, dne 11. maja t. l., se je vršila v mestni posvevainici v Ljubljani manifestacija za pravico in samoodločbo Slovencev. — Udeležili so se te manifestacije zastopniki vseh korporacij in društev brez razlik strank, da se zavzamejo za pravice srečnega slovenskega hiapca Jerneja, mo od Zaveze ni bilo nikogar, vsaj ne ne poročajo o tem ničesar. Prosimo jasniša. — Odgovorjamo: Ze v zadnji svitki smo v ravno tem razpredeiku poročali o omenjeni manifestaciji s pristavkom da se je v imenu nase Zaveze udeležilo zborovanja predsednik tovarisa L. Jeteški se je prijavil zapisnikarju dr. Vodopivec. Zakaj niso zastopstva naše organizacije listi omenili, nam ni znano. Krivda ni na naši strani.

= Roseben oddelek za umetnost meravajo osnovati v ministrstvu za prosveto. Kot najresnejšega kandidata za predsednika tega oddeka imenujejo kiparja Meštrovića, za referenta na Iva Pika in dr. Božo Nikolajevića.

= Petletnica smrti Jovana Skerle. Prijatelji in ucenci voditeja in učitelja Jovana Skerlića, vseučiljskega profesorja, člana akademije znanosti in poslanca, priredili povodom petletnice njegove smrti dne 17. maja slavnostno akademij, je sijajno uspeha.

= Anketa za pobljanje spolnih boleznij. V Zagrebu se je vršila anketa za pobljanje spolnih boleznij. Predsedoval je P. Thierry. Sklenili so organizirati protivkohloli pokret, izdajati brošure, ki bodo predočevale posledice spolnih boleznij, plačne ambulatorije, obligatno pregledivanje pred sklepanjem zakona itd. Ta